

ΠΡΟΛΟΓΟΣ - PROLOGUE

The state of flux and uncertainty in the current condition of post-modernity, the relativism and questioning of value systems and the constant projection and diffusion of multiple spatial models and interpretations of reality, constantly redefines the way the built human environment is managed and shaped. The present environmental crisis and with it, the growing social inequality, the management of urban space, the housing problem affect in many ways and create challenges for the redefinition and role of architecture in today's rapidly changing world. The architectural practice, being in itself a "multidisciplinary" task, presupposes adequate technical knowledge together with the ability to analyze and synthesize data derived from the theory of humanities integrated into the creative process of shaping an architectural design proposal. Throughout time architecture, in managing the human built environment, has expressed meaning and values while always having an ethical dimension.

I am glad that the Department of Architecture at the Aristotle University of Thessaloniki with the present conference "SPACE INTERWEAVINGS / ethos - social practices - architecture" attempts an open, interdisciplinary dialogue on the ethical components of architectural theory and practice. Since its establishment, our Department has moved away from a technocratic approach to the teaching of architecture, forming a curriculum that set the theoretical discourse for the built space, -with its multiple historical, social, political and economic dimensions-, as a vital component of the education of young architects. This event continues along the lines of the open and pluralistic view of architecture that the department has promoted over time.

I would like to warmly thank the organizing and scientific committee of the conference - which includes a large number of faculty members from our department, as well as doctoral students and researchers associated with it - acknowledging their systematic and painstaking effort for organizing this conference. I wish the dialogue that will be produced to be creative and fruitful.

Alkmini Paka

Head of the School of Architecture, AUTh

Η αβεβαιότητα και η ρευστότητα της σημερινής μετανεωτερικής συνθήκης, ο σχετικισμός και η αμφισβήτηση αξιών συστημάτων, η συνεχής προβολή και διάχυση πολλαπλών προτύπων και ερμηνειών της πραγματικότητας, αναπροσαρμόζει διαρκώς την διαχείριση και τον σχεδιασμό του κτισμένου ανθρώπινου περιβάλλοντος, κύριο αντικείμενο της αρχιτεκτονικής θεωρίας και πρακτικής. Η περιβαλλοντική κρίση και μαζί με αυτήν, η διευρυνόμενη κοινωνική ανισότητα, η διαχείριση του αστικού χώρου, το πρόβλημα της κατοικίας επηρεάζουν πολλαπλά και διαμορφώνουν προκλήσεις για τον επαναπροσδιορισμό και την θέση της αρχιτεκτονικής στον ταχύτατα μεταβαλλόμενο σημερινό κόσμο. Το σύνθετο διεπιστημονικό, από μόνο του, αντικείμενο της αρχιτεκτονικής προϋποθέτει, εκτός από τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις, την δυνατότητα ανάλυσης και σύνθεσης δεδομένων που προέρχονται από τη θεωρία των ανθρωπογνωστικών επιστημών και ενσωματώνονται στην δημιουργική διεργασία διαμόρφωσης της αρχιτεκτονικής πρότασης, εκφράζοντας νόημα και αξίες που αποτυπώνονται διαχρονικά στη διαχείριση του ανθρώπινου χώρου έχοντας πάντα και μια διάσταση ηθική.

Χαίρομαι που το Τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ με τη σημερινή διοργάνωση του συνεδρίου «**ΔΙΑΠΛΟΚΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ / ήθος - κοινωνικές πρακτικές - αρχιτεκτονική**» επιχειρεί έναν ανοικτό, διεπιστημονικό διάλογο πάνω στις ηθικές συνιστώσες της αρχιτεκτονικής θεωρίας και πρακτικής. Από την ίδρυσή του το Τμήμα μας, απομακρύνθηκε από μια τεχνοκρατική προσέγγιση της διδασκαλίας της αρχιτεκτονικής διαμορφώνοντας ένα πρόγραμμα σπουδών που έθετε τον θεωρητικό λόγο για τον κτισμένο χώρο, με τις πολλαπλές ιστορικές, κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές διαστάσεις του, ως κεντρική συνιστώσα της εκπαίδευσης των νέων αρχιτεκτόνων. Η διοργάνωση αυτή συνεχίζει την ανοικτή και πλουραλιστική θεώρηση της αρχιτεκτονικής που το τμήμα διαχρονικά θεραπεύει.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οργανωτική και επιστημονική επιτροπή του συνεδρίου –στις οποίες συμμετέχει μεγάλος αριθμός διδασκόντων του τμήματος μας, αλλά και διδακτορικών σπουδαστών και ερευνητών που συνδέονται με αυτό- αναγνωρίζοντας την συστηματική και επίπονη προσπάθειά τους για την πραγματοποίηση αυτού του συνεδρίου. Εύχομαι ο διάλογος που θα παραχθεί να είναι δημιουργικός και γόνιμος.

Αλκμήνη Πάκα

Πρόεδρος Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΑΠΘ

In my capacity as Head of the School of Political Sciences in Aristotle University of Thessaloniki, it is a great pleasure and honour to participate in the organising committee of the Interdisciplinary Conference with International Participation, entitled as "Space Interweavings – Ethos, Social Practices, Architecture". Despite the several difficulties and obstacles due to the COVID-19 pandemic and its consequences, we were able to conduct this conference, which shall offer an opportunity for academic reflection and debate on the critical aspects of space.

Contemporary politics, especially under conditions of a health crisis, has become in many ways biopolitics, namely politics which is intrinsically connected with biological parameters, with administration of bare life, demonstrating the need of creating of a new type of philosophical anthropology. In this case, Foucault has shaped a critical concept which refers to the spatial connection of biopolitics with the request for democracy: heterotopia. The heterotopias constitute a kind of antilocation, in the sense that every other real location identified in the inner part of each civilization is challenged and reversed inside of heterotopia. In that way, heterotopias remain connected at the same time with all the other real locations, but they also remain different from other spaces to which they refer.

Currently, the entanglement of space and its various functions, in correlation with the political and social processes, is becoming more and more evident. Space is expanding intensely through the process of the so-called globalization, while at the same time, in accordance with a certain perception, the terrestrial space is no longer sufficient to host all the population of our planet. The massive exacerbation of inequalities at an international level seems catastrophic, exactly as the climate change, which causes huge radical problems to the entire mankind. One hundred and sixty years ago, Marx wrote with insightfulness that mankind sets itself only such tasks as it is able to solve. However, today we cannot be so certain about that.

Aris Stilianou

Head of the School of Political Sciences, AUTH

Εκπροσωπώντας από τη θέση του Προέδρου το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, μειδιάιτερηχαράσυμμετέχωστηδιοργάνωση του Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή, με θέμα: «Διαπλοκές του χώρου - ήθος, κοινωνικές πρακτικές, αρχιτεκτονική». Η διεξαγωγή του Συνεδρίου μας, που είχε να αντιμετωπίσει πολλές δυσκολίες λόγω της πανδημίας της Covid-19 και των συνεπειών της, θα προσφέρει ένα βήμα επιστημονικού προβληματισμού και διαλόγου γύρω από τις κρίσιμες θεματικές του χώρου.

Η σύγχρονη πολιτική, ιδιαίτερωσ υπό συνθήκες υγειονομικής κρίσης, έχει καταστεί εν πολλοίς βιοπολιτική, δηλαδή πολιτική που συνδέεται άρρηκτα με βιολογικές παραμέτρους, με τη διαχείριση της γυμνής ζωής, καταδεικνύοντας την ανάγκη για τη συγκρότηση μιας νέου τύπου φιλοσοφικής ανθρωπολογίας. Εν προκειμένω, ο Φουκώ πρότεινε μια σημαντική έννοια που αφορά τη χωρική σύνδεση της βιοπολιτικής με το αίτημα για δημοκρατία: την ετεροτοπία. Οι ετεροτοπίες συνιστούν ένα είδος ανιχωροθεσίας, υπό την έννοια ότι όλες οι άλλες πραγματικές χωροθεσίες που μπορούν να εντοπιστούν στο εσωτερικό του κάθε πολιτισμού αμφισβητούνται και αντιστρέφονται εντός της ετεροτοπίας. Οι ετεροτοπίες παραμένουν συνδεδεμένες με τις άλλες πραγματικές χωροθεσίες, αλλά συγχρόνως είναι διαφορετικές από τους χώρους στους οποίους αναφέρονται.

Στην εποχή μας ολόένα και περισσότερο γίνονται προφανείς οι διαπλοκές του χώρου και οι διαφορετικές λειτουργίες του, σε συσχέτιση με τις πολιτικές και κοινωνικές διεργασίες. Ο χώρος διαστέλλεται έντονα μέσα από τις διαδικασίες της λεγόμενης παγκοσμιοποίησης, ενώ ταυτόχρονα, σύμφωνα με μια ορισμένη αντίληψη, ο επίγειος χώρος δεν επαρκεί πλέον για να φιλοξενήσει όλους τους κατοίκους του πλανήτη μας. Η ιλιγιώδης έκρηξη των ανισοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο φαντάζει καταστροφική, όπως ακριβώς και η κλιματική αλλαγή, η οποία προκαλεί τεράστια καινοφανή προβλήματα σε όλη την ανθρωπότητα. Πριν από εκατόν εξήντα χρόνια, ο Μαρξ έγραφε με οξυδέρκεια ότι η ανθρωπότητα θέτει στον εαυτό της μόνο τα προβλήματα που μπορεί να λύσει. Σήμερα όμως δεν μπορούμε να είμαστε και τόσο βέβαιοι περι αυτού.

Άρης Στυλιανού

Πρόεδρος Τμήματος Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

Knitting and plot are two primary concepts and practices of the social, architectural and narrative space. If the first refers to the structural interweaving of linear elements of plant, animal or semantic origin that create 'surfaces' with a diaphragmatic or covering structure, the second activates a narrative correlation of meanings in space-time succession. Both produce a combined language of forms and materials through the multiple utterances of social and architectural discourse. From this starting point I understand the interweaving of space, which interlace ethos with social practices and architecture, as the dynamic field of interdependence of material and semantic structures that 'build' a complex balance of contrasts. The interdisciplinary collaboration of architectural schools and departments of political science is without a doubt the best platform for the development of dialogue and the exchange of positions and ideas for this space in which the city and politics coexist, in an inseparable weave and plot.

Panayiotis Tournikiotis

Dean of the School of Architectural Engineering, NTUA

Η πλέξη και η πλοκή είναι δύο πρωταρχικές έννοιες και πρακτικές του κοινωνικού, αρχιτεκτονικού και αφηγηματικού χώρου. Αν το πρώτο παραπέμπει στην κατασκευαστική συνύφανση γραμμικών στοιχείων φυτικής, ζωικής ή νοηματικής προέλευσης που δημιουργούν «επιφάνειες» με διαφραγματική ή καλυπτική δομή, το δεύτερο ενεργοποιεί μια αφηγηματική συσχέτιση των νοημάτων σε χωροχρονική διαδοχή. Και τα δύο μαζί παράγουν τη συνδυαστική γλώσσα των μορφών και των υλικών μέσα από τις πολλαπλές εκφορές του κοινωνικού και αρχιτεκτονικού λόγου. Με αυτή την αφετηρία αντιλαμβάνομαι τις διαπλοκές του χώρου, που συνυφαίνουν το ήθος με τις κοινωνικές πρακτικές και την αρχιτεκτονική, ως το δυναμικό πεδίο αλληλεξάρτησης των υλικών και νοηματικών δομών που «οικοδομούν» μια πολύπλοκη ισορροπία αντιθέσεων. Η διεπιστημονική συνεργασία αρχιτεκτονικών σχολών και τμημάτων πολιτικών επιστημών είναι χωρίς αμφιβολία η καλύτερη πλατφόρμα για την ανάπτυξη του διαλόγου και την ανταλλαγή θέσεων και ιδεών για το χώρο αυτό στον οποίο συνυπάρχουν, σε αξεδιάλυτη πλέξη και πλοκή, η πόλη και η πολιτική.

Παναγιώτης Τουρνικιώτης

Κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ

The central theme of an interdisciplinary conference with international participation highlights issues that should be at the core of architectural studies

We are facing the imperative of organizing the so-called "hard core of architectural studies" with small, timid "loans" from the field of humanitarian studies that could be considered enough. We realized though that the inexhaustible supply of architectural samples, that is, images widely available to internet, functions as a model of universal application in student drawing rooms. We also found the identification of the paradigm with the experienced representation of the student population regarding applied architecture and the practice of space production. In the attempt to overthrow the stereotype, help arises not from the higher field of scientific documentation but from the ardent search for an academic modus vivendi by the innocent (*αθώα*) student base. (*θωή*=punishment, *α-θώα*=not to punish).

Youngs right in mistake presupposes the acquittal of the individual copy, while the acquittal of the adults takes place by the legitimation of the paradigm, that is, its transformation into a model. Academic coexistence is shaped by terms of creative complicity. An ethic of teaching as opposed to an ethic of application remains a strong possibility, but Ms. Tsoukala's invitation reminds us of the need to teach the architectural framework of a broad modus operandi and for that we thank her.

Best wishes for a successful conference

Aggelos Papageorgiou

Head of the School of Architecture, UOI

Η κεντρική θεματολογία ενός διεπιστημονικού συνεδρίου, με διεθνή συμμετοχή, αναδεικνύει ζητήματα που πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα των αρχιτεκτονικών σπουδών. Αντιμετωπίζουμε την επιτακτική οργάνωση του αποκαλούμενου «σκληρού πυρήνα των αρχιτεκτονικών σπουδών» και μικρά, δειλά δάνεια από το χώρο των ανθρωπιστικών σπουδών θα μπορούσαν να θεωρηθούν αρκετά. Προϊόντος του χρόνου διαπιστώσαμε ότι το ανεξάντλητο απόθεμα του αρχιτεκτονικού δείγματος, δηλαδή της εικόνας του διαδικτύου, λειτουργεί ως υπόδειγμα καθολικής εφαρμογής στα φοιτητικά σχεδιαστήρια. Διαπιστώσαμε παράλληλα την ταύτιση του παραδείγματος με την βιωμένη αναπαράσταση του φοιτητικού πληθυσμού για την υλοποιημένη αρχιτεκτονική και την πρακτική παραγωγής χώρου. Στην προσπάθεια ανατροπής του στερεότυπου η αρωγή προκύπτει όχι από το ανώτερο πεδίο της επιστημονικής τεκμηρίωσης αλλά από τη διακαή αναζήτηση ενός ακαδημαϊκού *modus vivendi* εκ μέρους της αθώας φοιτητικής βάσης (θωή=τιμωρία).

Το δικαίωμα των νέων στο λάθος προϋποθέτει την αθώωση της μεμονωμένης αντιγραφής ενώ η αθώωση των ενηλίκων συντελείται με την νομιμοποίηση του παραδείγματος, την μετατροπή του δηλαδή σε υπόδειγμα. Η ακαδημαϊκή συνύπαρξη διαμορφώνεται με όρους δημιουργικής συνενοχής. Μια ηθική της διδασκαλίας σε αντίθεση με την ηθική της εφαρμογής παραμένει μια ισχυρή πιθανότητα αλλά η πρόσκληση της κυρίας Τσουκαλά μας υπενθυμίζει την αναγκαιότητα να διδάξουμε το αρχιτεκτονικό πλαίσιο ενός ευρέως *modus operandi* και για αυτό την ευχαριστούμε. Καλή επιτυχία στις εργασίες του συνεδρίου.

Άγγελος Παπαγεωργίου

Πρόεδρος Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΠΙ

ΔΙΑΠΛΟΚΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ήθος-κοινωνικές πρακτικές-αρχιτεκτονική

Ο χώρος ως το υλικό πεδίο εκδίπλωσης των ατομικών-συλλογικών-και-κοινωνικών πρακτικών εμποτίζεται από τις εκάστοτε αξίες και νοήματα και κατασκευάζεται, στο επίπεδο της οργάνωσης, της άρθρωσης περιεχομένου και της μορφής του, σύμφωνα με τις διαφορετικές πτυχές ενός κυρίαρχου χωρικού ήθους και αντικρουόμενων αξιακών συστημάτων που χαρακτηρίζουν το συγκεκριμένο πλαίσιο παραγωγής του.

Η αρχιτεκτονική ενσωματώνοντας οργανικά την κοινωνική διάσταση της χωρικότητας, αποτελεί το κατεξοχήν πεδίο ανάπτυξης διαλόγου για την διαπλοκή ήθους-κοινωνικών πρακτικών-και-χωροχρόνου. Ως τόπος κατοίκησης δηλώνει έναν τρόπο ζωής, δράσης και επικοινωνίας των ατομικών και συλλογικών υποκειμένων και κοινωνικών ομάδων. Αποτυπώνει στην αισθητική και τη χωρικότητά της, τις αντιλήψεις για τη σχέση μας με τους άλλους και με το περιβάλλον, για τον τρόπο διαχείρισης των χωρο-κοινωνικών προβλημάτων και χωρο-πολιτισμικών συνδιαλλαγών, της οικολογικής κρίσης και των συνεπακόλουθων επιπτώσεών της.

Στη σύγχρονη συνθήκη της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτισμικής και περιβαλλοντικής κρίσης το εύρος της αμφισβήτησης (αυτής της πολύτιμης αφυπνιστικής υπαρκτικής κατάστασης) καθιερωμένων 'κανονιστικών' σχημάτων στις διαδικασίες του σχεδιασμού και της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης οδηγεί σε έναν δυναμικό αναστοχασμό για την εμπλοκή της αρχιτεκτονικής στην εκδίπλωση της κοινωνικής και δημόσιας ζωής. Ο κοινωνικός προσορισμός της αρχιτεκτονικής τίθεται εκ νέου με τρόπο emphatic: η ανασύνταξη του ρεπερτορίου της αρχιτεκτονικής σκευής καλείται να συμβάλλει στην ανάδειξη ενός νέου ήθους για τον τρόπο κατοίκησης και ύπαρξης του ανθρώπου-εν-τω-κόσμου.

Ερωτήματα όπως κατά πόσο οι διαφορετικές προσεγγίσεις του αρχιτεκτονικού ήθους επηρεάζουν την παραγωγή του χώρου ή κατά πόσο ο ίδιος ο χώρος ως πεδίο πρακτικών και δραστηριοτήτων κατασκευάζει τη συγκρότηση νοημάτων και αξιών, τίθενται εδώ με σκοπό την εξέταση κοινωνικο-χωρικών θεμάτων μέσα στην πορεία του χρόνου, με έμφαση στη σύγχρονη εποχή.

Στόχος μας να εξετάσουμε την ανάδυση του χωρικού ήθους στο διπλό πεδίο της θεωρίας και της πρακτικής της αρχιτεκτονικής και του αστικού σχεδιασμού, όπως αυτά διαμορφώνονται στη διατομή τους με άλλα γνωστικά πεδία μέσα από μία διεπιστημονική θεώρηση. Ο αναστοχασμός, λοιπόν, για το ρόλο της αρχιτεκτονικής συν-διαμορφώνεται μέσα από συν-εργασίες και όχι στο πλαίσιο μιας αυτάρεσκης αυτονομίας του ίδιου του αρχιτεκτονικού λεξιλογίου. Τα πεδία γνώσης που αναφέρονται στον άνθρωπο, από την κοινωνιολογία και την ανθρωπολογία έως την ψυχολογία και την ψυχχανάλυση, αλλά και άλλα πεδία του επιστητού, όπως οι τέχνες, καλούνται να συμπράξουν για την χάραξη ενός ήθους συμπεριληπτικού των διαφορών, των αναγκών και επιθυμιών του ανθρώπου στην προοπτική ενδυνάμωσης του δημόσιου χώρου και της δημόσιας σφαίρας, του μοιράσματος και της

συμμετοχής, μιας αμφίδρομης πορώδους χωροχρονικής συνύπαρξης μας.

Σε αυτόν τον ορίζοντα συμπράξεων εκπαιδεύεται και καλλιεργείται το αρχιτεκτονικό ήθος καθώς τέμνεται με τις κοινωνικές πρακτικές αναπροσανατολίζοντας τις αρχιτεκτονικές θεωρήσεις σε κριτική απόσταση από τα εκθαμβωτικά κτίρια-σύμβολα των καταναλωτικών κοινωνιών μας και του ψηφιακού πολιτισμού μας, από τα κτίρια-παράγωγα των μορφογενετικών προγραμμάτων και της υπολογιστικής μονοδιάστατης ευφυίας. Μακριά από τους θορύβους του εντυπωσιασμού, της υπερ-πληροφορίας, και των κατασκευασμένων καταναλωτικών μας αναγκών, αλλά και τις επικίνδυνα παραπλανητικές υποσχέσεις των 'αναπτυξιακών' και 'συναινετικών' πολιτικών, να ανασυντάξουμε νοήματα και τρόπους ύπαρξης διαπλέκοντας την αρχιτεκτονική με το κοινωνικό, το πολιτισμικό, το ανθρωπολογικό και το οικολογικό, με τις τέχνες, τον τόπο και τις συλλογικές μνήμες.

Οι εισηγήσεις που περιλαμβάνονται στους τόμους των πρακτικών εξετάζουν από διαφορετικές οπτικές αυτές τις διαπλοκές του ανθρωπογενούς χώρου εστιάζοντας άλλοτε στην τομή του με την αισθητική άλλοτε στις αρθρώσεις με την κοινωνία, τον πολιτισμό, την οικολογία και την εκπαίδευση. Πάντα στοχεύοντας στην αναγνώριση-ανάδυση ενός χωρικού ήθους μέσα στη διαστασιολόγηση της εποχής μας. Η οργάνωση των εισηγήσεων στις θεματικές ενότητες του συνεδρίου¹ δεν αποφεύγει τις επικαλύψεις –αναμενόμενες εξάλλου από την ίδια την προσέγγιση των διαπλοκών του χώρου.

Ευχαριστούμε όλους τους συνέδρους για τη συμβολή τους στην πραγματοποίηση αυτού του διεπιστημονικού συνεδρίου μέσα στην ιδιαίτερα δύσκολη αλλά και πρωτόγνωρη συνθήκη της πανδημίας η οποία –αποκαλύπτοντας υπάρχοντα συσσωρευμένα προβλήματα– φαίνεται να λειτούργησε και ως προωθητική δύναμη για τον αναστοχασμό μας στην πλοκή αρχιτεκτονικής και κοινωνίας.

Η συνεργασία αρχιτεκτονικών σχολών (ΑΠΘ, ΕΜΠ, ΠΠ και ΠΙ) και τμημάτων πολιτικών επιστημών (ΑΠΘ) για τη διοργάνωση του συνεδρίου δημιούργησε μία δυναμική πλατφόρμα διαλόγου και ανταλλαγής ιδεών και θέσεων.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε για την οικονομική χορηγία στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καθώς και στην Κοσμητεία της Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ.

Εκ μέρους της οργανωτικής επιτροπής

Κυριακή Τσουκαλά

¹ Οι θεματικές ενότητες του συνεδρίου συγκροτήθηκαν, όπως προαναφέραμε, ανάλογα με τις αρθρώσεις του αρχιτεκτονικού ήθους: με την αισθητική (I. αρχιτεκτονική-αισθητική-ήθος), την κοινωνία και την πολιτική (II. αρχιτεκτονική-κοινωνία/πολιτική-ήθος), την οικολογία (III. αρχιτεκτονική-οικολογία-ήθος) ή την εκπαίδευση (V. αρχιτεκτονική-εκπαίδευση-ήθος).

SPACE INTERWEAVINGS

ethos-social practices-architecture

Space as the material field of unfolding individual-collective-and-social practices is imbued with the respective values and meanings and is constructed, at the level of organization, articulation of content and its form, according to the different aspects of a dominant spatial ethic and contradictory value systems that characterize the specific context of its production.

Architecture, organically integrating the social dimension of spatiality, is the pre-eminent field of dialogue development for the intertwining of ethos-social practices-and-space-time. As a place of residence it states a way of life, action and communication of individual and collective subjects and social groups. It captures in its aesthetics and spatiality, the perceptions about our relationship with others and the environment, about the way of managing the spatio-social problems and spatio-cultural compromises, the ecological crisis and its consequent effects.

In the current context of economic, social, cultural and environmental crisis, the extent of the questioning (of this precious awakening state of existence) of established 'regulatory' schemes in the processes of design and architectural education leads to a dynamic reflection on the involvement of architecture in social and public life. The social destination of architecture is redefined emphatically: the reorganization of the repertoire of architectural utensils is called upon to contribute to the emergence of a new ethos for habitation habits and the existence of man-in-the-world.

Questions such as whether different approaches to architectural ethos affect the production of space or whether space itself as a field of practices and activities constructs the formation of meanings and values, are asked here in order to examine socio-spatial issues over time, with emphasis on the current era.

Our aim is to examine the emergence of spatial ethos in the dual field of theory and practice of architecture and urban design, as they are shaped in their intersection with other scientific fields through an interdisciplinary view. The reflection on the role of architecture, therefore, is co-formed through collaborations and not in the context of a complacent autonomy of the architectural vocabulary itself. The scientific fields that refer to man, from sociology and anthropology to psychology and psychoanalysis, but also other fields, such as the arts, are called upon

to collaborate in forming an ethos inclusive of human differences, needs and desires towards a strengthening of public space, public sphere, sharing and participation, of a two-way porous spatio-temporal coexistence.

In this horizon of partnerships, the architectural ethos is trained and cultivated as it intersects with social practices, reorienting architectural views at a critical distance from the dazzling buildings-symbols of our consumer societies and our digital culture, from the buildings-derivatives of morphogenetic programs and one-dimensional computational intelligence. Far from the noises of impressiveness, over-information, and our fabricated consumer needs, but also the dangerously misleading promises of 'development' and 'consensus' policies, to reconstruct meanings and ways of being by intertwining architecture with the social, the anthropological and the ecological, with arts, place and collective memories.

The presentations contained in the volumes of the proceedings examine from different perspectives these entanglements of the man-made space, focusing sometimes on its intersection with aesthetics and sometimes on the joints with society, culture, ecology and education. Always aiming at the recognition-emergence of a spatial ethos in the dimensioning of our time. The organization of the presentations in the thematic units of the conference does not avoid the overlaps –expected, moreover, from the very approach of the entanglements of space.

We thank all the participants for their contribution to the realization of this interdisciplinary conference under the very difficult but also unprecedented condition of the pandemic which –revealing existing accumulated problems– seems to have acted as a driving force for our reflection on the intertwining of architecture and society. The collaboration of schools of architecture (AUTH, NTUA, UP and UI) and departments of political science (AUTH) for the organization of the conference created a dynamic platform for dialogue and exchange of ideas and positions.

Special thanks are due to the financial sponsorship of the Department of Architectural Engineering of the Aristotle University of Thessaloniki as well as the Dean of the Polytechnic School of AUTH.

On behalf of the organizing committee

Kyriaki Tsoukala